

NÉZŐTÉR

Molnár Flóra

FORTRESS OF SMILES

KURO TANINO JAPÁN RENDEZŐ VENDÉGJÁTÉKA
A THÉÂTRE VARIA-BAN

Bevallom, Kuro Tanino darabja leginkább azért töltött el kíváncsisággal, mert érdekelt a japán falusi ember egyszerű életének megjelenítése a színpadon. Egy olyan világot vágytam látni, amelybe még turistaként sem kaphatok betekintést. Mindezt testközelből, a nézőtér második sorából nézve. És valóban, az alkotócsapat mindent megtett azért, hogy a lehető legreálisabban tükrözze ezt az elszigetelt világot. Már a függöny felgördülése előtt intimitást és közelséget árasztott a textil Kacusika Hokusai japán festő képeit idéző hullámmintája, a tenger morajlásának a hangja, a „képkivágat” az alacsony belmagasság által.

A díszlet két, hiperrealisztikus lakásbelsőt ábrázolt, penészes falakkal, egyteres konyha-nappali elrendezéssel. A látványvilág (Takuya Kamiike) központjában is a mindennapi élettel járó cselekvések legfőbb színtere, a konyha (hűtő, főzőlap, pult) állt. Az előadásban ez a hétköznapi egyszerűség köszönt vissza, a színészek többször főztek és ettek, tulajdonképpen a fényváltásokat kivéve az évések határozták meg a napok múlását: a reggelik és vacsorák egymásutánja jelezte az idősűrités technikáját, ez volt az, ami természetessé tette a sűrités formáját, ami kapaszkodót adott ahhoz, hogyan értelmezhetjük a lineáris történetmesélés belső logikáját. Az időkezelésnek ugyanis sajátos, lüktető és pulzáló dinamikája volt, hol kitartott cselekvések, hol pedig gyorsan lefutó párbeszéddek által, mozgóképes hagyományokat követve. A rendező kiváló érzékeléssel vezette a néző tekintetét és figyelmét, felhasználva ezeket a formai elemeket, ugyanakkor a kitágított és felgyorsult időérzékelés izgalmas konnotációkat kapott azáltal, hogy az előadás legnagyobb részében két párhuzamos életet mutatott be egymás mellett, a két „család” mindenféle interakciója nélkül.

A történet, amelyet Kuro Tanino írt, egy idősödő halász életét mutatja be, aki egyedül él egy apró településen a tenger mellett. Munkatársai és ba-

rátai látogatják, ők jelentik számára a családot, beszélgetéseik azonban leginkább végtelenül hétköznapiak. Ételről, családról (vagy annak hiányáról), televíziós műsorokról beszélgetnek, valamint nőkről és a hozzájuk kapcsolódó elmagányosodás élményéről. Rendkívül fontos elem beszélgetéseikben a szexualitás. Nem vulgáris, inkább kamaszfiúkat idéző párbeszédnek ezek arról, mit szeretnek a nőkben, és mennyire szeretnének kapcsolódni velük. Úgy tűnik azonban, hogy elszigetelt világukban ez nagyon nehezen történik meg, így számukra a nő egyfajta misztérium, a boldogság mesebeli forrása. Kedves kíváncsisággal nyilatkoznak ebben a témában, az egyikük például egy hölgy bokáját dicséri, míg egy másik karakter a lélek és a személyiség fontosságát hangsúlyozza. Kommunikációjuk olykor különböző médiumokból elcsent vagy a terület hagyományából fakadó mintázatokat tartalmazza, nyelvhasználatuk redukált, s a nézőnek gyakran olyan érzése támad, hogy elszigeteltségükben kevésbé sajátították el az intimitás nyelvét. A főszereplőre különösen jellemző ez az ismereti hiányosság, akár különböző területeken is. Amikor a főhős egyik munkatársa édesanyja betegsége miatt felmond, nem érti az orvosi szakzsargont, ugyanakkor nem tudja kezelni az okostelefont, idegen számára az online randevúzás világa. Generációjára jellemző módon egyedül a TV által kapcsolódik a külvilághoz, különböző sorozatok által alkotott mintázatok segítségével próbálja értelmezni saját érzéseit és formába önteni a gondolatait. Véleményem szerint az előadás végéig sem sikerül megfogalmaznia azt, ami saját életével kapcsolatban aggasztja, vagyis a magányosságtól való félelmet. A színész kifejező játéka azonban tökéletesen megérteti a közönséggel, miért aggasztja annyira a munkatársának és barátjának hirtelen kilépése, vagy hogy miért tölti el kétségekkel a szomszédjában élő demenciával küzdő öreg hölgy jelenléte. Az alkotócsapat kivételes finomsággal beszél a japán társadalom intimitásproblémájáról, olykor egészen megható jeleneteket láttatva a színpadon, vizuálisan is párhuzamba állítva az élete végén járó, ápolásra szoruló nő és az időskor küszöbén álló, egyedülálló férfi életét. A darab karakterei mind kapcsolódni próbálnak valahogyan embertársaikhoz: a középkorú titkár megpróbálja megérteni a betegségével küzdő anyjának szemcsés kommunikációját, a fiatal lány unoka nem tudja, mit kezdjen nagymamája állapotával, miközben az ismerkedés a magánélete nagy részét kitölti. A fiatal halász jó kedéllyel, ám bujtatott letargiával éli az egyedülálló mindennapjait, miközben egy partnerről álmodozik, kollégája az interneten megismert barátnőjével próbálja megmenteni a távkapcsolat velejárói miatt szétzilált kapcsolatát. Remek színészi alakításoknak lehettünk tanúi, amelyek mellőzték az eltúlzott gesztusokat,

azonban kifejezték a klasszikus „drámaiatlan dráma” karaktereinek belső, legmélyebb vívódásait.

Ezek miatt tehát nem véletlen, hogy a produkció számomra egy kivételes pontossággal előadott Csehov-mű adaptációjára emlékeztetett, amely a realizmus legteljesebb formái megvalósítására törekedett. Olyannyira pontosan próbált ragaszkodni ezen hagyományhoz, hogy a néző kukkolói szerepe is tisztázva volt: a nyitott lakásbelső egy „láthatatlan”, a kertre néző üvegfal által valósult meg, melyen olykor a szereplők is átleselkedtek a másik lakásba. Elszigeteltségük azonban teljes volt, nemcsak a nézők irányába, hanem egymás irányába is, hiszen mindössze két rövidebb jelenet elején lépett kapcsolatba egymással a két szomszéd.

A realista hagyományokhoz való kapcsolódás azonban olyan egyszerű megoldásokban is megjelent, mint az evés szinte rituális bemutatása, testünk táplálásának fontossága. Izgalmas, ahogyan a karakterek gondosan ügyelnek testük jólétére, evés és alvás által, mentális jólétük azonban ezzel szemben elhanyagolt, talán a társadalmi normák miatt is kibeszéletlen és rejtett: az anyját ápoló férfi például nem akar a lánya előtt sírni, így a fürdőszobában zokog. Ez a csehovi univerzum egyetlen idegen elemet tartalmaz csupán: a filmes, mozgóképes, Japánnak a nyugati kultúrához való viszonyulását jól bemutató elemek – a narrátori hang által produkált keretes szerkezet ízlésemhez mérten kissé erőltetett megjelenése, az intertextusok (*Az öreg halász és a tengerből* való idézetek, a western-filmek jelenléte), a véleményem szerint kissé idegenszerű country-zene az átállások sötétjében. Mindezek mellett pedig a tökéletes időűrités és a filmkockaszerű képkivágat. Ezek a színházi megoldások számomra izgalmas lenyomatot jelentettek a nyugati kultúra térhódításának értelmezéséhez, ahhoz, ahogyan a karakterek életében keveredik a folklór és a popkultúra.

Kritikám végén ki kell emelnem még egy elemet, ami számomra különösen tetszett az előadásban: a világítás különösen finom kezelését, a napszakok váltakozása természeti kifejeződésének megidézését a színpadon. A produkció gyönyörű fényezést alkalmazott (Masayuki Abe), amely különböző hangulatokat árasztott, és érzékeltetett nemcsak a külső, ablakokon beáramló reflektorfények és természeti hangok (Koji Shiina) által, de a kisebb, olvasólámpa, hűtőszekrény lámpájának használatával. Nagyon kevés előadásban tapasztaltam ilyen kivételes fényezést, amely művészileg egyenlő látványeleme volt a részletgazdag díszletnek.

A *Fortress of Smiles* című előadás tehát a lehető legpontosabban és legkifejezőbben használta fel a nyugati realista hagyományokat, olyan frisses-

séggel, amellyel európai színházban kevésszer találkoztam. A tapsból ítélve, a vélhetőleg különböző kísérleti színházi előadásokhoz (is) szokott brüsszeli közönség számára mindenképpen izgalmas és pozitív élmény lehetett ez az alkotás, amely a Kunstenfestivaldesarts keretei között volt látható a Théâtre Varia-ban.

Az előadás időpontja: 2023.05.20. Írta és rendezte: Kuro Tanino. Játsszák: Susumu Ogata, Kazuya Inoue, Koichiro F. O. Pereira, Masato Nomura, Hatsune Sakai, Masayuki Mantani, Natsue Hyakumoto. Stage manager: Masaya Natsume, Yuhi Kobayashi. A rendező asszisztense: Haruka Kikuchi, Kodachi Kitagata. Díszlet: Takuya Kamiike. Light design: Masayuki Abe. Sound design: Koji Shiina.